

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 143/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijoiden palautuksista Afganistaniin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 143/2019 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että turvapaikkamenettely ja palautuskäytännöt ovat sopu-soinnussa kansainvälisten ihmisoikeusveloitteiden ja YK:n pakolaisjärjestön maalinjausten kanssa,

miten Maahanmuuttovirasto ja palautusten täytäntöönpanosta vastaava poliisi aikovat tarkistaa linjaansa suhteessa Afganistaniin ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että Suomi ei palauta ketään kuolemanrangaistuksen, kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun vaaraan kansainvälisen oikeuden ehdottoman palautuskiellon vastaisesti?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, kansainväliseen suojeluun ja Suomen kansalaisuuteen liittyvän politiikan ja lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö ei käsittele tai ratkaise yksittäisiä turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksia, mutta seuraa kuitenkin Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa tulosohjauksen näkökulmasta. Sisäministeriö tai hallitus ei anna Maahanmuuttovirastolle soveltamisohjeita. Maahanmuuttovirasto antaa omat ohjeensa ulkomaalaislain soveltamisesta päätöksenteon sujuvuuden ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Maahanmuuttovirastolla on ulkomaalaislain 98 §:n mukaan velvollisuus arvioida oleskeluluvan myöntämisen edellytykset kunkin hakijan osalta yksilöllisesti ottaen huomioon eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista. Maahanmuuttovirasto tarkistaa ja arvioi linjauksiaan sekä päätöskäytäntöään aina tarpeen mukaan. Kohdemaiden tilannetta seurataan ajantasaisesti ja Afganistanin osalta maalinjauksia päivitetään säännöllisesti aina silloin, jos maan tilanne muuttuu. Maahanmuuttovirasto kehittää turvapaikkapäätöksenteossa käytettävän lähtömaatiedon raportointia syksyllä 2019 alkavan hankkeen avulla. Turvapaikkapäätöksentekoa varten tuotetaan aiempaan tapaan koko ajan ajantasaista maatietoa, koska turvallisuustilanne maissa voi vaihdella nopeasti. Lisäksi Maahanmuuttovirasto päivittää tarpeen vaatiessa Afganistania koskevat soveltamisohjeensa. Aiemmin vuodesta 2016 Maahanmuuttovirasto on julkaissut puolivuositain Af-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 143/2019 vp

ganistanin, Irakin ja Somalian turvallisuustilannetta käsitteleviä maatiatoraportteja edellisen hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti. Jatkossa raportteja ei laadita ennakoon määritellyin puolen vuoden aikavälein, vaan laajempia, julkaistavia katsauksia laaditaan eri maiden tilanteista tarvittaessa.

Maahanmuuttovirasto tekee tiivistä yhteistyötä YK:n pakolaisasiain valtuutetun toimiston, UNHCR:n kanssa ja UNHCR:n antamat suuntaviivat otetaankin Maahanmuuttovirastossa tarkasti huomioon kansallista ohjeistusta ja linjauksia valmisteltaessa sekä yksittäisiä turvapaikkahakemuksia ratkaistaessa. UNHCR:n suuntaviivat ovat lisäksi yksi Maahanmuuttoviraston käyttämistä maatiedon lähteistä. Suuntaviivat eivät kuitenkaan velvoita YK:n jäsenvaltioita suoraan ja Maahanmuuttovirasto huomioi päätöskäytännössään aina myös muut maatietolähteet.

Maahanmuuttovirasto tarkastelee Afganistanin turvallisuustilannetta jatkuvasti ja päivittää linjaustaan ajantasaisesti, mikäli maan turvallisuustilanne muuttuu. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätökseen vaikuttaa ajantasainen, ratkaisuhetken maatieto. Myös tuomioistuimien ottaa valitusvaiheessa asiaa käsitellessään huomioon turvallisuustilanteen juuri päätöshetkellä. Tuomioistuimien päätökset linjaavat myös Maahanmuuttoviraston ratkaisukäytäntöjä. Afganistanissa koko maa ei ole sodassa. Kuitenkin paikoitellen monella alueella väkivallan taso on äärimmäisen korkea. Afganistanissa tiettyjen alueiden tilanne on sellainen, että näille alueille ei palauteta ketään. Jossain tapauksissa henkilöllä on mahdollisuus palata kotimaansa toiseen osaan ja elää siellä rauhassa. Tällöin sovelletaan sisäistä pakoa. Sisäistä pakoa harkittaessa tehdään kaikissa tapauksissa aina kokonaisarvio ja sisäisen paon mahdollisuus arvioidaan yksilöllisesti. UNHCR katsoo suuntaviivoissaan, että Afganistanin aktiiviset konfliktialueet sekä alueet, joissa hallituksen vastaiset toimijat ovat vallassa, ovat sellaisia alueita, joille sisäinen pako ei ole mahdollista. Maahanmuuttovirasto katsoo ohjeistuksessaan myös, että sisäistä pakoa voi soveltaa vain tietyille alueille, missä turvallisuustilanne on vakaampi eikä alue ole hallituksen vastaisten toimijoiden hallussa. Maahanmuuttoviraston linjan mukaan sisäistä pakoa Kabuliin voidaan harkita ainoastaan, jos on kyse terveestä ja työkykyisestä miehestä, jota ei voida pitää erityisen haavoittuvassa asemassa olevana tai työikäisestä, terveestä ja lapsettomasta avioparista, jota ei voida pitää erityisen haavoittuvassa asemassa olevana ja jolla on turvaverkko Kabulissa. Korkein hallinto-oikeus katsoi vuosikirjapäätöksessään (KHO:2019:19), että naimisissa olevan, terveen, nuoren, peruskoulua käyneen ja Afganistanissa koko ikänsä asuneen tadzikkimiehen voitiin kohtuudella edellyttää asuvan Kabulissa.

Turvapaikkapäätöksenteko perustuu harkintaan, jossa otetaan huomioon jokaisen henkilön yksilöllinen tilanne, pakolaisoikeuden periaatteet sekä ajantasainen maatieto. Turvapaikkapäätökset tehdään puolueettomasti yksilöllistä harkintaa käyttäen. Vaikka Maahanmuuttovirasto seuraa turvapaikanhakijoiden lähtömaiden turvallisuustilannetta säännöllisesti, painotetaan yksittäisen henkilön turvapaikkahakemuksessa yksilöllisiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteita. Jokaisen turvapaikanhakijan kohdalla arvioidaan erikseen, tarvitseeko juuri tämä henkilö suojelua ja voiko juuri tämä henkilö palata kotimaahansa juuri nyt. Kaikilla ei ole kuitenkaan edellytystä saada Suomesta turvapaikkaa tai muuta kansainvälistä suojelua.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 143/2019 vp

Turvapaikkapäätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus ratkaisee turvapaikkavalitukset itsenäisesti ja tutkii kansainvälisen suojelun edellytykset. Laadunvalvontaa ei ole missään vaiheessa jätetty yksinomaan hallinto-oikeuksien tehtäväksi. Maahanmuuttoviraston tavoitteena on tehdä oikeita päätöksiä ja päätösten oikeusvarmuus turvataan kattavalla perehdytyksellä, analysoimalla oikeustapauksia ja jatkuvilla koulutuksilla. Lisäksi Maahanmuuttovirastossa tehdään jatkuvaa laadunvalvontaa päätösten ja puhutteluiden laadusta ja valvonnan myötä havaittuihin epäkohtiin puututaan heti. Turvapaikkayksikköön on palkattu lisää työntekijöitä juuri laillisuusvalvontaa tekemään.

Palautuskielto esiintyy kansainvälisissä sopimuksissa ja se on sisällytetty Suomen perustuslakiin. Palautuskielto on ehdoton. Kun turvapaikanhakijan tarvetta kansainväliselle suojelulle arvioidaan, on Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksissä aina pohjana palautuskielto. Poliisi vastaa lainvoimaisten käännytyspäätösten täytäntöönpanosta. Sekä Maahanmuuttoviraston että Poliisin asiaa koskevassa ohjeistuksessa korostetaan palautuskiellon ehdottomuutta. Poliisin maasta poistamisohjeistuksessa myös erikseen todetaan, että ennen maasta poistamisen täytäntöönpanoa on varmistuttava siitä, ettei palauttamisella rikota palautuskieltoa. Turvapaikanhakija voidaan palauttaa kotimaahansa vasta, kun Maahanmuuttovirasto on tutkinut suojelun tarpeen ja hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksen mahdollisen valituksen jälkeen ja ellei täytäntöönpanokieltoa ole myönnetty.

Helsingissä 15.10.2019

Sisäministeri Maria Ohisalo